

Skolebibliotekplan for Ringsaker kommune

Gjeldende fra 2025 - 2030

Skolebibliotekplan for Ringsaker kommune

Gjeldende fra 2025 – 2030

**Skolebibliotekene
i Ringsaker**

Forord

«Å lese er en helt egen følelse. Når du leser er du liksom i din egen boble og lager bilder i hodet til det du leser, uten at folk bestemmer over deg. Du er på en måte ikke helt alene der du sitter og leser i boka di. Noen bøker kan man lese som er helt magiske, og få den samme følelsen igjen når du ser den». (Lilly, 10år, Brøttum skole.)

I likhet med denne jenta fra Brøttum skole liker jeg å lese! Det er spennende å komme til fremmede steder, til andre tider og bli kjent med nye mennesker. Bøkene hjelper meg til å se verden på nye måter, til å forstå andre og meg selv bedre.

Siri Pettersen sier i boka *Les meg*: «Lesing lar oss logge på menneskehetens enorme erfaringsbase. Der fortaper vi oss i fantastiske historier, mens vi lærer empati – en forutsetning for fredelig sameksistens. Vi styrker også forestillingsevnen, en forutsetning for å skape noe som helst av verdi. Bøker bringer verden videre.»

Å lese er en nøkkel til språk, læring, fantasi og kunnskap. Læring i alle fag krever god språkforståelse og et rikt ordforråd. Gode språkferdigheter er nøkkelen til utdanning og til deltakelse i samfunnet. Norske barn og unge har lavere leselest og dårligere leseferdigheter enn før. Det er en utvikling vi skal snu. Vi skal øke leseferdighetene til barn og unge, skape leselest og leseglede. Vi vet at jo mer vi leser, desto bedre lesere blir vi.

Vi vil styrke litteraturformidlingen, slik at barn og unge får litteratur som motiverer og gir lyst til å lese. Det er derfor viktig for oss at skolene har gode skolebibliotek for å støtte opp om elevenes språkkinnlæring og fantasiutvikling. Gode skolebibliotek gjør avstanden mellom bøker og lesere kort.

Skolebibliotekplanen for Ringsaker har som mål at alle skoler gir et likeverdig bibliotektilbud til elevene. Slik at elevene kan utvikle gode leseferdigheter, bli litteraturelskere, kunne tenke kritisk og bli gode til å søke informasjon. Skolebibliotekene skal være en integrert del av den pedagogiske virksomheten og bidra til at læreplanens mål om elevaktive læringsformer, dybdelæring og tverrfaglighet oppfylles.

Skolebiblioteket beskrives gjerne som skolens hjerte, det skal være et godt sted å lære og et godt sted å være.

Line Osmo
Kommunalsjef

Forankring i lovverk, meldinger og forskrifter

Skolebibliotekplanen gir føringer på hvordan skolebibliotekarer og lærere skal bruke skolebiblioteket aktivt i undervisningen for at elevene skal nå sine læringsmål. Planen er forankret i opplæringsloven, læreplanen, sentrale styringsdokumenter og nyere forskning:

I Opplæringsloven § 15-5 står det at *Elevane skal ha tilgang til skolebibliotek. Departementet kan gi forskrift om skolebibliotek.kal være likeverdige og framtidsrettede lærings- og oppvekstarenaer.*

I forskrift til Opplæringsloven § 11-2 presiseres det at *skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdighetene, leseferdighetene og evna til å tenke kritisk hos elevane, og til å jamne ut sosiale forskjellar. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek eller eit anna bibliotek som er særskilt tilrettelagt for skolen. Biblioteket skal vere tilgjengeleg for elevane i skoletida, slik at biblioteket kan brukast aktivt i opplæringa på skolen.*

I stortingsmelding 34 fra 2023 -2024 heter det at *skolebibliotekene som læringsarenaer skal styrkes, slik at de bidrar til leselyst og at elevene utvikler gode språkferdigheter, leseferdigheter og kritisk tenkning. Skolebiblioteket skal være tilrettelagt for skolen, kunne brukes aktivt i opplæringen og være en integrert del av skolens pedagogiske virksomhet. Skolebiblioteket skal derfor være tilgjengelig for elevene i skoletiden. Regjeringen vil også at skolebibliotekene skal bidra til å jevne ut forskjeller.*

Leselyststrategien 2024 – 2030, Sammen om lesing beskriver *skolebibliotekene som en læringsarena som bidrar til å fremme leselyst, gode leseferdigheter og kritisk tenkning. Skolebiblioteket skal være særskilt tilrettelagt for skolen og være tilgjengelig for elevene i skoletiden, slik at det kan brukes aktivt i opplæringen og være en integrert del av skolens pedagogiske virksomhet.*

I nasjonal bibliotekstrategi for perioden 2020–2030 står det at:

Skolebiblioteket er et sted for leselyst og leseglede for alle elevgrupper og i alle fag, og bør være en integrert del av skolens pedagogiske virksomhet.

Skolebiblioteket i LK-20

Læreplanen, LK-20, legger til rette for at elevene skal utvikle seg gjennom å arbeide slik at de ser sammenhenger mellom fagene, utvikler evnen til å tenke kritisk og reflektere over det de lærer. Et velfungerende skolebibliotek er en arena for de fleste områdene i læreplanen, og aktiv bruk av skolebiblioteket må legges inn i skolens undervisningsplaner.

Lesestimulering

Skolebiblioteket er viktig i arbeidet med lesing som grunnleggende ferdighet, og kan være en nøkkelfaktor i å utvikle elevenes språk- og lesekompetanse. Det skal være et sted der elevene blir kjent med ulike typer litteratur som gir leseglede og leselyst.

Litteraturen gir innsikt i kulturarven og samtidskulturens mangfoldighet, og inspirerer til refleksjon over grunnleggende verdier. Den gir opplevelser og innsikt i andre menneskers tanker og livsbetingelser. På den måten utvikles toleranse og evne til empati.

Det er positivt samsvar mellom elevenes lystlesing på skolen, bruk av skolebiblioteket og folkebiblioteket, og utvikling av lesekompetanse og læring. Elevenes skoleprestasjoner øker i skoler der lærere og skolebibliotekarer samarbeider godt om elevenes lesing og læring. Dette er dokumentert i elevenes resultater på standardiserte tester.

Frivillig lesing og valg av bok er en nøkkel til utvikling av leseengasjement. Tilgang til interessevekkende litteratur viser seg å være en fundamental forutsetning for utvikling av barns og unges leselyst. En kultur for lesing i skolen innebærer at elevene leser skjønnlitteratur og faglitteratur i skoletiden som et integrert element i skolens hverdag fra første til siste trinn.

Nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at jentene leser bedre enn guttene. Det er derfor viktig at skolebiblioteket har et variert bok- og medieutvalg og arbeider aktivt med å treffe guttenes interesse.

Dybdelæring og informasjonskompetanse

Dybdelæring kan defineres som det å utvikle kunnskap og varig forståelse av begreper, metoder og sammenhenger i fag og mellom fagområder. Det innebærer å reflektere over egen læring og bruke kunnskapen på ulike måter i kjente og ukjente situasjoner, alene eller sammen med andre. I den sammenhengen betyr det at elevene skal bruke skolebiblioteket til å søke og velge ut relevant informasjon, at de er kildekritiske og at de kan ta i bruk informasjon til å utvikle egne meninger og tekster.

Skolebiblioteket er sentralt i opplæringen i informasjonskunnskap, kritisk tenkning og kildebruk. Ved å være tett integrert i skolehverdagen og undervisningen, fungerer det som en arena for læring og utforskning.

Tverrfaglige tema i LK-20

Skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre tverrfaglige temaene demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling samt folkehelse og livsmestring.

I et tverrfaglig, undersøkende arbeid vil elevene finne et rikt og variert medietilbud på skolebiblioteket og benytte det til informasjonssøk. Skolebiblioteket skal være et sted for identifikasjon og gjenkjennelse, samtidig som det kan utfordre og utvikle holdninger og verdier. Dette kan bidra til at elevene blir aktive deltakere i et demokratisk samfunn.

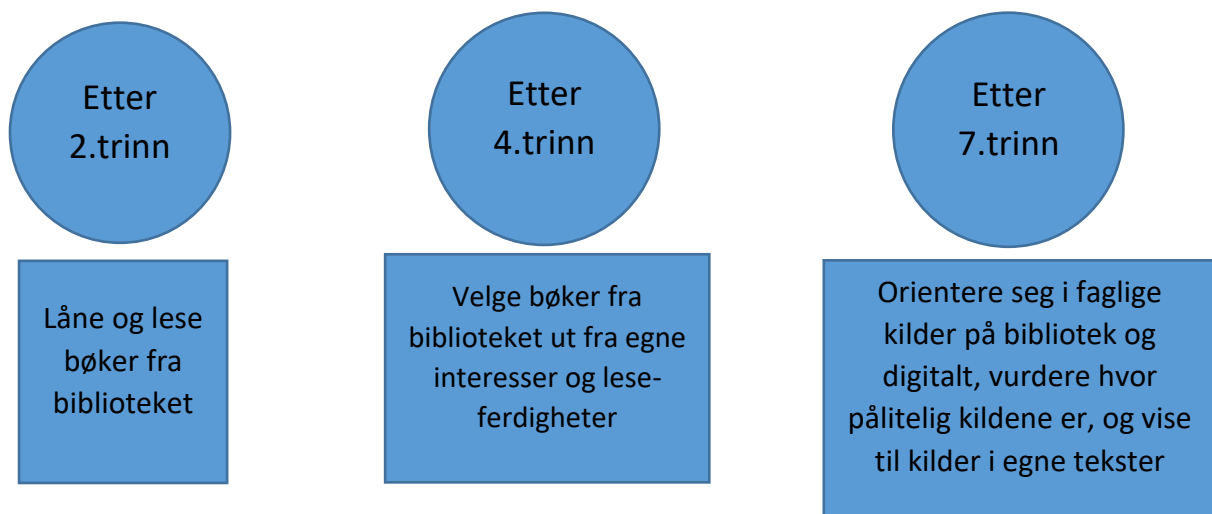
Dette forsterkes gjennom IFLAS¹ retningslinjer for skolebibliotek, der det står:

Målet for alle skolebibliotek er å bidra til å utvikle informasjonskompetente elever som er ansvarlige og etiske deltakere i samfunnet.

Skolebiblioteket skal være en arena for samarbeid som kan styrke et inkluderende felleskap og gi trivsel til elevene. I tillegg bør det være et sted hvor elevene kan finne ro og trygghet. Det psykososiale aspektet ved et skolebibliotek må også vektlegges.

Kompetansemål

Norskfaget har spesifikke kompetansemål for elevene etter 2., 4. og 7. trinn direkte knyttet til bruk av biblioteket:

Dette stiller krav til en systematisk pedagogisk bruk av skolebiblioteket som gir elevene mulighet til å nå kompetansemålene for de ulike trinn.

¹ (IFLA står for International Federation of Library Associations and Institutions – en global organisasjonen som samler informasjonsspesialister, bibliotek og bibliotekbrukere)

Skolebibliotekene i Ringsaker

Visjon:

Elevene på våre skoler ønsker å lese hver dag, både på skolen og i fritiden.

Mål:

- Skolebiblioteket skal gjøre elevene kjent med ulike typer litteratur og stimulerer leselyst og leseglede.
- Skolebiblioteket skal bidra til elevenes språkutvikling, og til at lesekompetansen er så god at alle kan fullføre og bestå videregående opplæring.
- Skolebiblioteket skal bidra til at elevene blir aktive deltakere i et demokratisk samfunn.

Skolebiblioteket - en betydningsfull pedagogisk ressurs

Skolebiblioteket skal fungere som et læringscenter og være en betydningsfull del av skolens pedagogiske virksomhet. Dette skal tydeliggjøres i skolens planer, og det skal være gode rutiner for samarbeid mellom skolebibliotekar og lærere.

Skoleledelsen i samarbeid med skolebibliotekar og lærere skal sikre et velfungerende og levende skolebibliotek. Det bør være et innbydende rom, ha en sentral plassering på skolen og være åpent og tilgjengelig for elevene i skoletiden. Skolebiblioteket skal fungere som en trygg, sosial møteplass for elevene.

På skolebiblioteket skal elevene møte faglig kompetente ansatte som leverer veiledning av høy kvalitet. Skolebibliotekaren skal ha relevant kompetanse for oppdraget, og få mulighet til å delta i nettverksarbeid og kompetanseutvikling. Det gjelder særlig kompetanse innenfor språk- og leseutvikling samt medie- og informasjonskunnskap, men skolebibliotekaren må også ha god kjennskap til læreplanen.

Skolebibliotekaren skal utvikle og følge opp skolebiblioteket i samarbeid med rektor, lærere og elever, og samarbeide tett med skolebibliotekveileder ved Ringsaker bibliotek.

Skolebiblioteket skal være en arena for litteraturformidling og spille en viktig rolle i arbeidet med å utvikle elevenes lese- og språkkompetanse. Det skal ha et variert utvalg av oppdatert skjønn- og faglitteratur som stimulerer til lesing og er tilpasset elevenes behov og interesser.

Lærerne skal bruke skolebiblioteket aktivt i undervisningen, og ha et planmessig samarbeid med skolebibliotekar om lesestimulerende tiltak, bokprat, boksamtaler og andre former for lesemotivasjon. Det skal legges til rette for et godt samarbeid mellom skolebibliotekar og lærere, blant annet gjennom å motivere elevene til lesing ved å finne rett bok til hver elev.

Skolebiblioteket skal være en læringsarena hvor både digitale og analoge læremidler har plass. Slik får skolebiblioteket en sentral rolle når det gjelder elevenes opplæring i informasjonskunnskap, kritisk tenkning og kildebruk.

Samarbeid med Ringsaker bibliotek

Ringsaker bibliotek har arbeidet for barn og ungdom som sitt hovedsatsingsområde, og arbeider aktivt med litteraturformidling. Bibliotekets mediesamling benyttes i skolene.

Kommunens skolebibliotekveileder er ansatt ved Ringsaker bibliotek. Skolebibliotekveilederen arbeider med kvalitetsforbedring i skolebibliotekene, og kan bidra ved kasseringsarbeid og med forslag til innkjøp av bøker.

Norsk kulturråd fordeler hvert år flere sett med skjønnlitteratur, sakprosa og tegneserier til folke- og skolebibliotekene. Disse kulturfondsettene fordeles til skolebibliotekene, noe som er et positivt tilskudd til mediesamlingene.

Skolebibliotekene og folkebiblioteket har samme biblioteksystem, Bibliofil, og skolebibliotekveilederen fungerer som brukerstøtte for systemet.

Skolebibliotekveilederen leder nettverksarbeidet blant skolebibliotekarene og setter opp årshjul for det kommunale arbeidet med skolebibliotekutvikling, i samarbeid med skoleavdelingen.

Viktige faktorer for å lykkes med planen

- For å bidra tilstrekkelig til elevenes leseglede og lesekompetanse er det en forutsetning at skolebibliotekets samling er på høyde med etterspørselen. Rett bok til rett elev til rett tid er et viktig pedagogisk prinsipp. Skolene bør gjøre årlige innkjøp som sikrer tilstrekkelig antall ny litteratur i ulike sjangre til elevene.
- For at skolebiblioteket skal være en pedagogisk ressurs, bør skolebibliotekansvarlig ha utdanning innenfor skolebibliotekkunnskap og pedagogikk, samt gis tilstrekkelig tid til å drifte og utvikle skolebiblioteket.

Vedlegg 1:

Årshjul for skolebibliotek i Ringsaker.

Tidspunkt	Hva	Hvem har ansvar
August/september	Gjennomgang av skolens mål og strategier knyttet til lesing og skolebibliotek med hele personalgruppen på skolen.	Rektor og skolebibliotekar.
September	Nettverkssamling for skolebibliotekarer med faglig innslag.	Skolebibliotekveileder.
Oktober	Nettverkssamling for skolebibliotekarer på barnetrinnet med bokprat.	Skolebibliotekveileder.
November	Nettverkssamling for skolebibliotekarer på ungdomstrinnet med bokprat.	Skolebibliotekveileder.
Januar	Tips til bruk av skolebiblioteket og presentasjon av nye bøker. For hele personalgruppen på skolen.	Rektor og skolebibliotekar.
Februar	Nettverkssamling for skolebibliotekarer med bokprat.	Skolebibliotekveileder.
Mars	Litteraturuka i Ringsaker. Arrangeres som del av den kulturelle skolesekken. Alle elever møter litteraturen i form av forfattere, fortellere, tegneserieskapere eller illustratører. Litteraturuka er ett av folkebibliotekets samarbeidsprosjekter med skolene.	Folkebibliotekets barneavdeling, skolebibliotekarer, rektorer og lærere.
April	Nettverkssamling for skolebibliotekarer med faglig innslag/kompetanseheving.	Skolebibliotekveileder.
Mai	Nettverkssamling for skolebibliotekarer med bokprat.	Skolebibliotekveileder.
Juni	Utarbeide og sende ut årshjul med datoer for skolebibliotekarbeidet.	Skolebibliotekveileder.
Juni	Evaluering av tiltak. Forslag til utviklingsarbeid innen skolebibliotek og lesing.	Rektor og skolebibliotekar.

Vedlegg 2:

Skolebibliotekets rolle i utdanning og læring for alle

(Unescos skolebibliotekmanifest)

Skolebiblioteket formidler informasjon og tanker som er avgjørende for å kunne fungere i dagens informasjons- og kunnskapsbaserte samfunn. Skolebiblioteket gir elevene de ferdigheter som er nødvendig for livslang læring og utvikling av fantasien, og gjør dem i stand til å ta sitt ansvar som medborgere.

SKOLEBIBLIOTEKETS HOVEDOPPGAVER

Skolebiblioteket gir hjelp til å søke etter informasjon og tilbyr bøker og ressurser som gjør det mulig for hele skolesamfunnet å utvikle en kritisk tenkemåte og effektivt benytte all slags informasjon i ulike medier. Skolebibliotekene inngår i et bredt bibliotek- og informasjonsnettverk i overensstemmelse med prinsippene i UNESCOs folkebibliotekmanifest.

De ansatte i skolebibliotekene gir hjelp når man skal bruke litteratur og andre informasjonskilder. Det kan gjelde kilder fra både egne og andre samlinger, både skjønnlitteratur og faglitteratur og både trykte og elektroniske medier. Materialet kompletterer og utfyller lærebøker, annet undervisningsmateriale og metodelære. Det har vist seg at elevenes evne til å lese, lære, løse problemer og utnytte informasjons- og kommunikasjonsteknologi blir bedre hvis skolebibliotekarere og lærere samarbeider.

Skolebibliotekets tjenester må komme alle i skolesamfunnet til gode, uavhengig av alder, rase, kjønn, religion, nasjonalitet, språk eller sosial status. Skolebiblioteket må tilby særskilte tjenester og materiale til dem som ikke kan benytte seg av det alminnelige tilbudet.

Tilgjengeligheten til skolebibliotekets tjenester og samlinger bør baseres på FNs menneskerettighetserklæring og bør ikke underlegges noen form for ideologisk, politisk eller religiøs sensur eller kommersielle hensyn.

FINANSIERING, LOVGIVNING OG SAMARBEID

Skolebiblioteket er viktig i enhver langsiktig strategi for leseferdighet, utdanning, informasjonstilgang og økonomisk, sosial og kulturell utvikling. Ettersom ansvaret for skolebiblioteket kan ligge på lokalt, regionalt eller nasjonalt nivå, må det ha støtte i særskilt lovgivning og særskilte retningslinjer. Skolebibliotekene må ha et tilstrekkelig og langsiktig fundament i form av kompetent personale, materiale, teknologi og annet utstyr. Skolebibliotekenes tilbud skal være gratis.

Skolebiblioteket har en viktig rolle i det lokale, regionale og nasjonale bibliotek- og informasjonssamarbeidet. Hvis skolebiblioteket deler lokaler og/eller ressurser med andre bibliotek, f.eks. et folkebibliotek, må de spesielle behovene som skolebiblioteket har, anerkjennes og imøtekommes.

SKOLEBIBLIOTEKETS MÅL

Skolebiblioteket er en integrert del av utdanningssektoren.

Følgende grunnleggende skolebibliotektenester er viktige for utviklingen av lese- og skriveferdighet, ferdigheter i informasjonsinnhenting, undervisning, utdanning og kultur:

- støtte og fremme de utdanningsmål som er nedfelt i skolens målsetting og læreplaner
- utvikle og oppmuntre barns leselyst og lyst til å lære og til å bli faste brukere av biblioteket gjennom hele livet
- tilby muligheter for å skape og bruke informasjon som middel til kunnskap, forståelse, fantasi og glede
- gi alle elever trening i å vurdere og bruke informasjon, uansett form, format eller medium, slik at de får innsikt i hva som kan være hensiktsmessige kommunikasjonsformer i samfunnet
- gi tilgang til lokale, regionale, nasjonale og globale ressurser og muligheter som gjør at elevene kan utveksle ideer, erfaringer og meninger
- organisere aktiviteter som fremmer kulturell og sosial bevissthet og åpenhet arbeide sammen med elever, lærere, skoleledelse og foreldre for å oppnå skolens overordnede målsetting
- rotfeste begrepene om åndsfrihet og tilgang til informasjon som grunnleggende for utviklingen av ansvarsfølelse og deltakelse i et demokratisk samfunn
- fremme lesing og gjøre skolebibliotekets tjenester og ressurser tilgjengelige både innenfor og utenfor skolen

Skolebiblioteket kan nå disse målene ved å utvikle mål, strategier og handlingsplaner for sine tjenester gjennom prioritering og anskaffelse av egnede informasjonskilder og ved å tilby veiledning og utdanning ved hjelp av velutdannet personale.

BEMANNING OG KOMPETANSE

Den fagutdannede skolebibliotekaren har ansvar for planlegging og styring av arbeidet, med støtte fra øvrige ansatte ved skolen og i samarbeid med folkebibliotek og andre aktører.

Skolebibliotekarens rolle kan variere innenfor de nasjonale økonomiske rammer og den lovgivning som ligger til grunn for budsjetter, læreplaner og undervisningsmetoder. Det er enkelte kunnskapsområder som er avgjørende for at bibliotekarer skal kunne utvikle og administrere en effektiv skolebibliotekvirksomhet, nemlig bibliotek-administrasjon, informasjonshåndtering og pedagogikk.

I et samfunn hvor nettverksutvikling får stadig større betydning, må skolebibliotekene ha den kompetansen som trengs for å planlegge og undervise både lærere og elever i informasjonshåndtering. Skolebibliotekarer må derfor gis mulighet for en kontinuerlig kompetanseutvikling.

LEDELSE

For å sikre en effektiv og oversiktlig virksomhet er det nødvendig:

- at det angis tydelige mål, prioriteringer og virksomhetsområder for skolebiblioteket i samband med skolens læreplaner
- at skolebiblioteket organiseres og drives etter profesjonelle standarder
- at skolebiblioteket er tilgjengelig for hele skolemiljøet og utgjør en del av lokalsamfunnet for øvrig

Det må derfor oppmuntres til et nært samarbeid med lærere, andre skoler, skoleadministrasjonen, foreldre, andre bibliotek og øvrige grupper i lokalsamfunnet.